

VEZANI ČLANCI

MIA DAVID Prošli vek je bio vek ratova

BOJAN KRIŠTOFIĆ
Narod uvijek ima dizajn kakav zaslužuje

Lovro Artuković u Laubi

Umjetnost oslobođena tereta institucionalizacije
Treptaj vidljivog i nevidljivog

PIŠE SAŠA ŠIMPRAGA

ANTONIO KISELIĆ Želimo decentralizirati umjetničku praksu

BOJAN DORDEV
Revoluciju i borbu neraskidivo vezujemo stihovima

BOJAN KRIŠTOFIĆ
Narod uvijek ima dizajn kakav zaslužuje

KULTURA,
INTERVJUI

02. prosinca 2014.

PIŠE Saša Šimpraga

NADIJA MUSTAPIĆ i TONI MEŠTROVIĆ Minuta šutnje za brodogradilišta

Željeli smo napraviti rad koji prepoznaje težinu situacije u kojoj se nalaze brodogradilišta i radnici, ali koji u prvi plan ne stavlja pesimističan scenarij, već vrijednost rada i ljudi koji sudjeluju u tom procesu

Projekt 'Minuta šutnje' NADIJE MUSTAPIĆ i TONIJA MEŠTROVIĆA tematizira brodogradilišta u Rijeci i Splitu. Nakon ta dva grada, projekt je predstavljen i u Zagrebu. Tim povodom razgovarali smo s autorima projekta.

U prvom planu vašeg projekta nisu brodovi ni brodogradilišta, već ljudi koji ih čine. Možete li reći nešto više o samom projektu?

TM: Željeli smo napraviti umjetnički rad koji bi audio-vizualnim i prostornim sredstvima imerzivne multi-kanalne video/audio instalacije široj publici prenio dojam odnosa, proporcija i omjera. Kako sugerira sam naslov, 'Minutom šutnje' odaje se počast radu svakog pojedinca u takvom procesu, ali na

način da ju odaje sam radnik ili radnica direktnim pogledom u kameru u trajanju od jedne minute. Naime, središnji video kanal u radu, koji se sastoji od pet video i osam audio kanala, velika je video projekcija koja prikazuje preko 120 jednogminutnih video portreta radnika brodogradilišta 3. maj i Brodosplit, i to jednog za drugim. Ta se *back-screen* projekcija nalazi u centru galerije, pa se lica radnika vide s obje strane ekrana. Pogled u kameru je, u kontekstu izložbe, pogled u promatrača. U kontekstu samog prostornog postava instalacije u galeriji Gliptoteke HAZU, to je direktan pogled u usporeno porinuće broda koje je prikazano na suprotnom video kanalu s jedne strane galerije ili pogled u detalje radnih procesa prikazanih na video kanalima s druge strane. Takav psihološki portret radnika i njegova ili njena minuta šutnje u kontekstu poslovanja brodogradilišta i još uvijek prisutne neizvjesnosti sudbine hrvatske brodogradnje dobivaju dodatno političko značenje.

NM: Kroz naše opetovane posjete brodogradilištima oboje smo bili pod snažnim dojmom svega što smo tamo zatekli – goleme napore, znanje i zanat. Sagledavajući tako složen i opasan proces rada koji rezultira divovskim proizvodom, jednostavno se ne možeš oteti dojmu koliko je priča o proporcijama i omjerima ključna za interpretaciju takvih prostora. Radne svakodnevice radnika u direktnom su odnosu s tradicijama i identitetima koji nisu samo lokalni i nacionalni, već imaju svoje dimenzije i u globalnom kontekstu. Radna etika i napor radnika u brodogradilištu je u direktnoj vezi s globalnom ekonomijom, kao što je svaki radnik s čekićem ili brusilicom u ruci, koji je jedva primjetan dok stoji na skeli gigantskog broda u nastajanju, u direktnom odnosu s budućnošću tog broda upogonjenog u nekoj drugoj državi, u nekim drugim morima i oceanima.

Ljudi koje smo upoznavali u brodogradilištima su ponosni na svoje uvijek iznova goleme podvige u mukotrpnom i dugotrajnom pretvaranju tona i tona metala u brod, koji pri svečanom činu porinuća tako elegantno i nečujno sklizne u more. A taj moment koji sublimira ponos naspram rada, simbolički označava i kraj i početak rada.

Kako su radnici reagirali na vaš rad?

NM: Rad je nastajao kroz duži period u 2012. i 2013. godini, u vrijeme kad je iz dana u dan bilo sve neizvjesnije da li će se brodogradilišta zatvoriti i kada su pitanja oko upravljanja i sudbine brodogradnje, kao i štrajkovi radnika, bili često prisutni u medijima. Radnici nisu uvijek pozitivno reagirali na naša prisustva s kamerama i često su mislili da zastupamo neku od medijskih kuća. No kad bi im pojasnili da smo umjetnici i da nas interesiraju drugačiji oblici reprezentacije njih i njihovih radnih procesa, uvijek su nastupili otvoreno.

TM: Brinuli smo se da će biti teško zainteresirati radnike za suradnju u obliku pristanka da stanu pred našu kameru, no desilo se upravo suprotno. Neverbalan pogled u objektiv kamere u trajanju od minute iskomunicirao je i njihov stav naspram pozicije u kojoj se nalaze i želju da ga iskažu.

Ne smatramo da je pitanje dosega umjetnosti odgovornost samih umjetnika. Tu odgovornost snose razni sustavi unutar društva, od edukativnih i kulturalnih do političkih i ekonomskih

Riječima BRANKE BENČIĆ, vaš interes 'može služiti kao okvir za

paradigmatičan primjer reflektiranja različitih socijalnih, gospodarskih odnosa, aktualnih stanja i trenutnih pozicija u Hrvatskoj'. Jeste li, temeljem dodira s tim svijetom, optimistični po pitanju budućnosti brodogradilišnih divova u Hrvatskoj?

NM: Željeli smo napraviti rad koji prepoznaje težinu situacije brodogradilišta i radnika, ali koji u prvi plan ne stavlja pesimističan scenarij, već vrijednosti rada i ljudi zahvaćenih radnim procesom. Paralelne projekcije koje 'ulaze' duboko u sve detalje ručnog i polu-automatiziranog rada u brodogradilištima govore o vrijednosti zanata, znanja i napora. Iako živimo u vrijeme i u državi u kojoj radništvo više ne definira društvene vrijednosti, u radnim halama brodogradilišta, u utrobi divovskog broda, osjeća(la) se snaga radništva.

TM: Projekcije koje prikazuju procese i detalje rada su ritmički svako toliko prekinute snimkama radnika kako izlaze iz brodogradilišta na kraju radnog dana, poput metafore o gubitku radništva. Naime, kad ih vidimo u 'civilu' i kad se stapaju u masu svakodnevnih prolaznika, čini se kao da 'gube' onaj autoritet kojeg posjeduju u svojim radnim prostorima. No u svojim radnim ambijentima, oni su utjelovljenje vrijednosti radništva.

Naša je subjektivna odgovornost naš radni kontinuitet i, na neki način, propitivanje vlastitih pozicija prema njemu, a odabir sadržaja i tema kojim se bavimo ne dolazi iz potreba za afirmiranjem relevantnosti aktivističkog ili kakvog drugačijeg umjetničkog djelovanja

Skretanje pažnje na problem nedvojbeno je važno, no s obzirom na doseg umjetnosti, koliko ima smisla voditi raspravu o važnim društvenim pitanjima na tom polju?

NM: Doseg umjetnosti je istovremeno uzak, kao obim kakve 'lokalne' skupine posjetitelja izložbi u jednom gradu i širok, kao čitava povijest umjetnosti. Ne smatramo da je pitanje dosega umjetnosti odgovornost samih umjetnika. Tu odgovornost snose razni sustavi unutar društva, od edukativnih i kulturalnih do političkih i ekonomskih. Naša je subjektivna odgovornost naš radni kontinuitet i, na neki način, propitivanje vlastitih pozicija prema njemu, a odabir sadržaja i tema kojim se bavimo ne dolazi iz potreba za afirmiranjem relevantnosti aktivističkog ili kakvog drugačijeg umjetničkog djelovanja.

TM: Sadržaj dolazi iz osobnih senzibiliteta, iskustava i potrebe da ih se pronikne. Prema najširoj interpretaciji djelatnosti i životnog opredjeljenja koji ima za cilj vječno propitivanje paradigmi života, svaka je umjetnost aktivizam. U širem kontekstu društvene i ekonomske proizvodnje, svaki je umjetnički rad ujedno i skretanje pažnje na marginaliziran rad.

Radite li na još nekom zajedničkom projektu i o čemu se radi?

TM: Već godinu dana radimo na novom projektu koji bi trebao biti prikazan javnosti u veljači 2015. godine. Radi se o *site-specific* video/audio instalaciji koja će biti prezentirana u obliku višednevnog multimedijskog događanja u prostoru čekaonice željezničkog kolodvora u Rijeci.

NM: Projekt je namjenski raden za taj prostor, a uključuje i cjelogodišnje praćenje dinamika u riječkoj luci i potezu željeznice s kolodvorom koji se nalazi uz luku, i to snimanjem audio i video zapisa na tim prostorima. Rijeka je konceptijski i fizički izgrađena oko tih prostora koji su od povijesnog i strateškog značaja za grad, no od 1990-tih godina i luka i željeznica bilježe padove, češće nego

KULTURA

Hodač u ležernijem diru

Teofil Pančić, '39 dana lipnja': Svojevrсна knjiga utisaka, napisana u životnom intermezzu, nakon dva-tri splitska đira
PIŠE Nenađ Rizvanović

KULTURA, INTERVJUI

DAMIR KARAKAŠ Gospoda Hrvatska hitno treba psihijatra

Nacionalizam, desničarenje, fašizam... to su ozbiljne bolesti, a zadatak svakog poštenog čovjeka je da se bori protiv tog zla, te dogmatske afirmacije koja ukida sve nijanse i razlike
PIŠE Mirna Jasić

KULTURA

Na rubu živčanog sloma

S 'Hrvatskim glumištem' Frlić započinje rat na više fronti, za koji se čini da će se još više intenzivirati. Stoga bi vrijedilo da taj čestiti čovjek zastane i razmisli o tome na koji način umjetnost može prekinuti beskonačnu spiralu animoziteta i mržnje
PIŠE Bojan Munjin

KULTURA, INTERVJUI

ANTONIO KISELIĆ Želimo decentralizirati umjetničku praksu

Namjera nam je posredstvom umjetnosti pokušati inicirati međusobnu pomirbu, suradnju i zajedništvo na prostorima Bukovice i Zagore, gdje su ljudi puno duže živjeli u miru jedni s drugima nego u ratu
PIŠE Saša Šimpraga

KULTURA

Lavina u raju

'Tulist' Rubena Östlunda na One Take Film Festivalu: Prema fenomenu koji promatra Östlund zauzima stav koji je istovremeno ironičan i pun simpatije za likove
PIŠE Damir Radić

KULTURA, INTERVJUI

BOJAN DORDEV Revoluciju i borbu neraskidivo vezujemo stihovima

Timu predstave 'Nije to crvena, to je krv!' bitno je da u dijalog partizanske poezije sa savremenim dobom uključi još jednog učesnika - spomenike, koji mnogo više od prošlosti slave budućnost kojoj treba stremiti
PIŠE Saša Šimpraga

KULTURA

Враћају се иконе, али не и народ

Од 2001. до новембра 2013. из Србије и мањим дијелом Црне Горе у хрватске музеје, галерије и цркве враћена су 25.262 покретна културна добра, а познате су и локације с којих потјече преостало невраћено културно благо. Док тему поврата културног блага Хрватска стално истиче, повратак људи прешућује...
PIŠE Paulina Arbutina